

började leda dess arbete hösten 1928, utövat en välsignelserik och fruktbärande gärning. Mycket stor del av arbetsresultatet är beroende av hans outröttlighet och kunnighet. Trots sin ungdom (han har ännu icke fyllt 21 år) har han visat sig såsom en kyrkomusiker med något av den äkta blicken för sann och värdig kyrkomusik.

Den, som förunnats vara med på dessa verkligt sköna stunder i templen ute på Uplandsbygden, kan endast känna en djup tacksamhet. Han förstår också, vilken uppgift Frivilligkårens arbete har inom vår svenska kyrkas gudstjänstliv.

L. L—n.

Recensioner.

Årets julböcker och jultidningar.

När förlagens jultidningar och kalendrar begynna uppenbara sig, samtidigt med de från de olika stiftens emanerande julböckerna, kan man knappast undgå att känna sig imponerad till att börja med av den yttre kvantiteten. Det är dock en hart när otrolig mängd publikationer, som se dagen till var ny jul, vi uppleva, och som finna avnämare, ofta för mycket aktningsvärda upplagor.

Och gör man sedan en närmare undersökning av innehållet, har man oftast anledning att fagnas över detsamma, även om det ju understundom kan vara ojämnt, någon gång svagt. Påtagligt är, att dessa tillfälliga publikationer fylla en stor uppgift under sin korta tillvaro.

Av de från *Diakonistyrelsens förlag* utkommande tidningarna *Julhelg för svenska hem* (häft. 1: 75, lärftb. 3: 75), *Hemmets Jul* (1: 10) och *Gränen och stjärnan* (40 öre) är det den första, vi här ha störst anledning uppehålla oss vid. Den konstförfarne och konstälskande redaktören för denna kalender, pastor O. Mannström, har vetat att sätta sin prägel på alstret och gjort det till en förnäm publikation, för även en mycket kräsen läsekrets. Kanske dröjer läsaren — eller borde man ej här bruka termen betraktaren — helst vid de utsökta illustrationerna, flertalet reproduktioner efter den kyrkliga konstens yppersta representer från vitt skilda skeden av Kyrkans historia. I år ha Epifaniashelgen och dess firningsämne: Heliga tre konungar, varit det huvudsakliga temat för urvalet av illustrationer. Redaktören själv(?) har ock berättat på ett livfullt sätt om huru de fingo namn och konungatitel. En lika intressant som välförtjänt presentation inför

svensk publik av Emanuel Vigelands glas-målningar i Oscarskyrkan i Stockholm har pastorn i samma kyrka Olle Nystedt verkställt. Av det övriga innehållet, mångsidigt och litterärt högstående, må framhållas Mats Åmarks uppsats om tornväktare och vårdringning, som på nytt ger läsaren en anledning att begrunda, huru intimt sambandet mellan kyrkan och samhället var under gångna tider.

Det är ju både naturligt och riktigt, att julkalendrarna av skilda slag upptaga till behandling de stora samtida kyrkliga jubileerna. I det stycket saknas ju f. n. icke ämnen. Innevarande året överskuggas i detta avseende av de redan firade minnena: Örebro-konciliet och Olaus Petri handbok samt Luthers lilla katekes, men ock av det stora instundande minnet: Ansgarsfesten. I Julhelg har domprosten Yngve Brilioth åtagit sig uppgiften att berätta om Olaus Petris handbok, en uppgift som ju ej hör till de lättare och tacksammare, när framställningen måste göras åtminstone relativt populär.

En vida tacksammare uppgift har samme författare fått sig given i *Lunds stifts Julbok* (utgiven av dess Kyrkliga Ungdomsförbund, Förlagsaktiebolaget i Malmö; 2: 25). Hans skildring av Ansgarsminnet ställer på ett överlägset sätt både mannen och hans gärning och hans tid i skarp belysning. Från ett besök i »Ansgars Kloster» jubelåret 1929 lämnar adjunkten W. Kristenson en skildring i *Linköpings stifts Julbok* (Utgiven av Linköpings stifts Ungdomsråd; rekvireras genom Int. W. Söndén, Linköping, 2: —). Artikeln, liksom hela julkoden i övrigt, är förtjänt av en särskild eloge för det utmärkt vackra bildmaterialet, väl återgivet. Ännu en uppsats

i samma julbok behandlar Ansgarsminnet. Ansgarskulten i Linköpings stift har prosten H. Ulander skildrat i en beaktansvärd uppsats, i vilken han ock gör en översättning av Hermanssons rim-officium till helgonets ära. Uppsatsens värde förminskas ej av ett par små förbiseenden: Matutinen nocturner hava näppeligen kallats nattsång på svenska; efter hymnen i Laudes sjöngs knappast »Benedicite» (de tre männens sång i den brinnande ugnen) utan »Benedictus» (Sakarias lovsång).

Örebro möte 1529 har gjorts till föremål för en omfattande undersökning av komminister M. Zetterquist i »Till hembygden, en julhälsning till församlingarna i Strängnäs stift från stiftsrådet» (Exp.: Amanuens G. Svengren, Strängnäs; 2:—). Han låter sina läsare därvid följa den kommande utvecklingen, liksom han ock sammanfattande lämnar en del uppgifter om de faktorer, som betingade läget vid reformationens begynnelse.

Det är givetvis stiftsböckernas styrka, att de belysa förhållandena inom de olika stiftet. Det kan därvid icke undvikas, att de i fråga om innehållet bli »enahanda». Man väntar där och man finner betraktelser för de stundande helgerna, man söker och man får till livs skildringar ur fromhetlivet i faren tid och i ny, man är beredd att möta bilder och anteckningar om stiftens kyrkor eller andra fornminnen, och man blir ej sviken. Ofta betyda dessa skildringar, att författaren gjort grundliga och omsorgsfulla undersökningar. Så minnes man från Linköpingsstiftets julbok skildringen av Kimstads kyrka av socknens kyrkoherde. Skildringar av hädangångna präster och lekmän höra till det stoff, som mest binder julboken vid hembygden. Av de i år givna nekrologerna är det dock en, som påkallar uppmärksamhet vida utöver stiftsgränserna, synnerligast bland kyrkosångens företrädare och vänner. I sin levnadsbeskrivning över Karl Gustaf Hauffman låter kontraktsprosten A. Lysander den hemgångne träda så levande fram som det ypperliga porträttet, som inleder uppsatsen.

I stiftskrönikorna skymta ofta erinringar om det arbete, som våra för kyrkomusiken verksamma stiftsorganisationer utföra. Det är tacknämligt, att kyrkofolket på så sätt erinras om denna gren av kyrkans liv. Utförligare skildring av vårt arbete har kyrkoherde Allard givit i Linköpings julbok, en översikt huru vi började.

A. Adell.

Manfred Björkquist: *Den bundna och den fria kyrkan*. Studentrörelsens förlag 0: 40.

I sitt inlägg i den aktuella kyrkopolitiska frågan har rektor Björkquist också några sidor om Ordet och Ordets kyrka, som äro väl värda att begrunda. Med manlig kraft och enkel värdighet ger han svaret på frågan om den djupaste meningen i all kristen gudstjänst.

A. A.

Oscar Mannström: *Livstrådet och livsbrunnen*. Förklaringar till Olle Hjortzbergs bilder i Gustaf V:s kyrkobil 1927. Svenska kyrkans Diakonistytelses bokförlag, Stockholm 1929.

Den svenska kyrkobilens av år 1927 med sina illustrationer av professor Olle Hjortzberg har av konstkännare och konstlärde betecknats som ett storverk. Man har särskilt prisat kraften i uttrycket, symbolernas djup, förtrogenheten med de kyrkliga bildämnena och den dekorativa karaktären. En och annan läsare har väl icke desto mindre ibland stått ganska främmande för all den symbolanhopning, som utmärker bilderna. En folkets bok blir den aldrig — redan priset lägger hinder i vägen — ty illustrationerna förutsätta en kunskap i kyrklig konstlära, som icke är var mans egendom.

En kännare på detta område, pastor Oscar Mannström, har sökt undanröja detta hinder för bildernas rätta förstående genom att utgiva en »vägledning» med förklaring över bilderna. I inledningen framhåller han med rätta, att bildernas symbolspråk är en chifferskrift, som kräver sin uttydning. »Och jämväl den, som är väl förtrogen med Bibelns innehåll, torde ibland stå frågande inför vissa sidors dekoration, även när den är rent illustrativ», säger han. Därmed har han också antytt dessa illustrationers och dekorationers största svaghet. I iveren att ge så djup tydning som möjligt åt varje bild har stundom både klarhet och skönhet gått förlorade. Bilden av Moses — för att blott taga ett enda exempel — på uppslaget till Deuteronomium präglas visserligen både av höghet och kraft, men anbringandet av »Jahves öga» som en slags gloria bakom hans huvud är både långsökt och alltför konstruerat. I skyn sväva två fåglar, den ena flyger uppåt, den andra nedåt. De återge »själens evighetslängtan och odödlighetens hopp» — men vem är mäktig att förstå en sådan symbolfantasi?

Det är därför tydligt, att Mannströms förklaringar äro av behovet påkallade. I sin lilla skrift genomgår han de Hjortzbergiska bilderna till både gamla orh nya testamentet och ger med lämpliga bibel-

citat nyckeln till chiffern. Förklaringarna utmärkas av enkelhet i framställningen, förenad med en betydande kunskap i kyrklig konstsymbolik. Ett större arbete i detta ämne utlovat han i förordet, och därmed skulle en stor lucka fyllas i vår alltför torftiga litteratur om kyrklig konst.

Bengt Cnattingius.

Egon Wellesz: *Bysantinische Musik*. Breslau 1927. 96 s. M. 3:50.

Liksom Strzygowski inom den bildande konsten arbetat på att öppna blicken för Österns inflytelser, så har Wellesz tagit till sin uppgift att söka klarlägga den österländska musikens betydelse. I föreliggande lilla arbete, som ingår i serien »Jedermanns Bücherei», har han givit en kortfattad, populär orientering över den bysantinska kyrkliga musikens värld och historia. Han söker därvid inställa musiken i ett så brett kulturhistoriskt sammanhang som möjligt. Den lilla boken börjar med ett kapitel om den bysantinska kulturens »Grundlagen». Därefter följer en översikt över musikens ställning särskilt inom det gudstjänstliga ceremonielet. Efter en redogörelse för den bysantinska mässan och den bysantinska kyrkliga diktningen övergår förf. så äntligen till sitt egentliga ämne: en kompendiarisk framställning av den bysantinska kyrkomusiken och dess dotter, den nygrekiska kyrkomusiken. Att det endast kan bli fråga om en allra första orientering i de många och svåra problemen, säger redan sidantalet tillräckligt tydligt ifrån. Bokens värde förhöjes i hög grad genom de bifogade notexemplen i original och modern transskription samt genom en jämförelsevis rikhaltig litteraturförteckning.

K. P.

Jahrbuch für Liturgiewissenschaft in Verbindung mit Prof. Dr. A. Baumstark und Prof. Dr. A. L. Mayer herausgegeben von D. Dr. Odo Casel O. S. B. Achter Band. Münster in Westfalen 1928. 448 s.

Ankomsten av en ny årgång av denna Jahrbuch är en stor händelse för var och en av liturgiens historia intresserad. Uppsatserna i denna årgång äro visserligen, i likhet med vad fallet varit i de tidigare volymerna, i regel så speciella, att de icke kunna påräkna något intresse utanför den allra trängsta kretsen av fackmän. Men så mycket intressantare är bokens senare del, som utgör en »Literaturbericht» över praktiskt taget all viktigare liturgisk litteratur (även tidskriftsuppsatser), som utkommit under närmast föregående år. Icke blott den tyskspråkiga litteraturen finner

beaktande utan även den engelska, franska, spanska, italienska, ja även (fast mera sparsamt) den nygrekiska, ryska och polska. Denna sista årgång innehåller redogörelser för icke mindre än 439 nummer. Tyvärr är denna Jahrbuch ganska dyr. De senare årgångarnas pris har varierat mellan 15 och 20 Mark. Likväl torde den av biträdande ting intresserade finna dessa pengar vara ganska väl använda.

K. P.

Thure Peterson: *Själen vägar*. Sv. kyrkans diakonistyrelsens bokförlag. Pris häft. 2:25; inb. 3:25.

»Meditationer från den inre världen» lyder med rätta underrubriken på denna bok. I sex kapitel talas om själens väg inåt, nedåt, uppåt, utåt, framåt och hemåt. Det är evangelisk mystik och innerlighet i var och en av dessa meditationer; som framläggas för oss på ett utomordentligt vackert och värdigt språk. Författaren lever i den bibliska fromhetens värld, han känner den kristna tankens kamp att komma till rätta med livsfrågorna, och han är framför allt lyhörd för nutidsmänniskans djupaste längtan och behov. Understundom låter han oss på ett försynt sätt blicka in i djupa personliga livserfarenheter; han beder läsaren förstå avsikten, när det i meditationen över själens väg uppåt säges: »Det är en ömtålig sak att glänta på dörren till sitt hjärta och låta främmande ögon skåda i ens själ och andras öra lyssna till bikten om ens största erfarenheter... Mitt enda syfte är att gagna den inåtvända och nedåtvärande själen och orientera den på de inre vägarna och visa den stig, som leder uppåt». Den första meditationen framhåller nödvändigheten av att själen i allvarligt uppsåt beträder vägen inåt: »Själarna ha så länge varit på drift och färd ut i världen och blivit så utåtvända och förtyglade, att det nu kräves ett kraftigt kommandorop: Halt! — Helt om! — Framåt marsch!» Härvid betonas, att själen måste ha det rätta ögonmärket i sikte. Mötet och umgänget med Gud skall vara målet för själens vandring inåt. I den inre fördolda världen skall själen finna den i Kristus sig uppenbarande Guden. Om den utåtvända nutidsmänniskan skall gå vägen inåt, måste hon älska att vistas i »tystnadens tempelhallar»; från dessa skall själen föras till »andaktens kyrka»; härifrån skall själen göra upprepade vallfarter till »betraktelsens berg», och från denna plats får själen slutligen högre hjälp och ledning in i »bönens fadershem». — Den inåtvända själen får förr eller senare göra bekantskap med vägen utför och nedåt mot mörka och skrämmande djup. Den

andra meditationen för oss in i en kristens ställning till den inre nöden och lidandets gåta. Men författaren glömmer icke att påpeka för varje kristen, att själen också har att beträda vägen utåt till människorna för att tjäna Mästaren i världen. Denna själen tjänst får icke tagas på egen hand; tagen ur Guds händer blir den till välsignelse. Författaren framhåller, att själen, när den i Mästarens fotspår och den Högstes tjänst med fadersförtröstans och brödrakärlekens eld brinnande inom sig beträder vägen utåt till människogemenskapen, verkar till välsignelse i första hand

genom vad den är, i andra hand genom vad den gör och i tredje hand genom vad den säger. — I meditationen om själens väg framåt skildras människans helgelsliv. Till sist målas i djupsinniga och gripande ord själens väg hemåt; här framställs evighetsupplevelsen såsom den enda verkligt avgörande garantien för en fortsatt tillvaro och ett högre liv. — Med dessa antydningar om det rika och djupa innehållet i Thure Petersons bok ha vi velat livligt rekommendera den till envar, som har intresse för det inre livets frågor.

David Myrgård.

Meddelanden.

50 år fyller den 19 dec. organisten vid Gustav Wasa kyrka i Stockholm, läraren vid Musikaliska Akademien, professor Otto Olsson.

Sammanträden. *Centralstyrelsen för Sveriges Allm. Organist- och Kantorsförening* sammanträder i Stockholm den 2—4 januari 1930 och behandlar därvid — utom de löpande ärendena — från de olika stiftsföreningarna inkomna yttranden om: »Vilka erfarenheter har stiftsföreningen rörande anordnade matutin- och vespergudstjänster?» Därjämte skall C. S. överlägga om anordnandet av det planerade allmänna organistmötet i Stockholm 1930.

Sveriges Kyrkosångsförbunds Centralråd sammanträder i Stockholm den 7 och 8 januari 1930, varvid behandlas dels löpande, dels från föregående sammanträde bordlagda ärenden, dels ock planläggning av kyrkosångsmötet i Örebro, oktober 1930.

Kyrkosångens Vänners Centralkommitté avhåller årsmöte i Stockholm den 8 och 9 januari 1930, varvid utom löpande ärenden behandlas kretsarnas yttranden angående väckt förslag om nyorientering av K. S. V:s arbeten samt kyrkosångsmötet i Örebro 1930.

Nya orglar. Augerums kyrka kommer enligt beslut att förses med ny kyrkorgel. Orgeln, som kommer att byggas av orgelbyggare O. Hammarberg, Göteborg, enligt helpneumatiskt system, skall innehålla 25 stämmor, fördelade på 2 manualer och pedal. Priset för orgeln blir cirka 18,850 kr., vari ingår elektrisk drivanordning av bälgarna; en del av gamla orgelns stämmor komma att användas i den nya.

Val. Till kantorer vid förenade tjänster ha valts: i Grimmared J. Höge därstädes; i Vittaryd G. Karlsson, Växjö; i Löt E. O. Sjöberg, Voxtorp; i Folkärna G. Lindgren, Enåker; i Lunda T. Stenberg, Ö. Stenby.

Inför tidskriftens femte årgång.

Med detta nummer fullbordar Tidskrift för kyrkomusik och svenskt gudstjänstliv sin fjärde årgång.

De år som gått ha allt starkare betygat behovet av ett organ, i vilket alla de frågor, som hänga samman med det svenska gudstjänstlivet, dess historia, dess former och deras förverkligande i församlingen, kunna sakligt betraktas och behandlas. Det är uppenbart, att alla de grupper, som företräda olika sidor och yttringar av gudstjänstlivet, måste komma i kontakt med varandra. Till dem höra prästerna och kyrkomusikerna, kyrkoarkitekterna såväl som församlingsmedlemmarna. Det skall alltfört vara för Redaktionen en angelägen uppgift att söka kontakt med och att närma alla dessa gudstjänstlivets utövare